

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพภายในโรงเรียนขนาดเล็ก

Policy Recommendation for Creating a Quality Culture in Small School

จิราวรรณ มลาไวย์ (Jirawan Malawai)^{1*} ชันฐิตา พร้อมพันธุ์ (Thantita Promphan)* ภูเบศร์ บาลชน (Phubes Banchon)*

ศุกัญญา ศรีแก้ว (Sugunya Srikaew)* ดาวรุวรรณ ถวิลการ (Dawruwan Thawinkarn)**

(Received: June 20, 2019; Revised: October 15, 2019; Accepted: November 1, 2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก และ 2) ตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาแนวคิดการสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพในโรงเรียนขนาดเล็ก และกรณีศึกษาสถานศึกษาต้นแบบในการการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ทำการสังเคราะห์เนื้อหา แล้วจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ระยะที่ 2 การตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility) ของข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้างชนิดปลายเปิด และแบบสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำคุณภาพ ด้านการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านกลยุทธ์เชิงคุณภาพ 2. ผลการประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพภายในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน

ABSTRACT

This policy research aim to purpose policy recommendations to developing a quality culture in small school. Research methodology conducted by 2 phases; phase 1 study to make policy recommendations for developing a quality culture in small school by documents analysis, multi-case studies, and in-dept interviewing 4 experts to making the draft of policy recommendations. Phase 2 investigate policy recommendations by 5 experts were to assess the propriety, feasibility and utility of policy recommendations. The results found that: The policy recommendations to developing a quality culture in small school in their vision, mission, goals, objectives, strategies, and practices of quality culture in small school, the quality leadership of school administrators, personnel development, teamwork and the qualitative strategies are propriety, feasibility and utility of policy recommendations located at the highest level.

คำสำคัญ: ข้อเสนอเชิงนโยบาย วัฒนธรรมคุณภาพ โรงเรียนขนาดเล็ก

Keywords: Policy recommendations, Quality culture, Small school education

¹Corresponding author: balloon.jirawan@gmail.com

*นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

จากการวิเคราะห์แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 พบว่าการจัดการศึกษามีเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาที่มุ่งจัดการศึกษา ให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึง โอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้อง กับความต้องการของตลาดแรงงานและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความเข้าใจ และร่วมขับเคลื่อนแผนนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสภาวะการณ์ และบริบทสิ่งแวดล้อมปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ไปสู่สังคมสูงวัย และการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะของประชากรในศตวรรษ ที่ 21 เป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของกระบวนการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นสังคมยุค 4.0 ปัจจุบันวัฒนธรรมการทำงานของคนไทยโดยภาพรวมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่เป็นอุปสรรคต่อ การพัฒนาเปลี่ยนแปลง เช่น การทำงานไม่มีการวางแผน วางระบบ ไม่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ไม่รับรู้สนใจข่าวสารต่างๆ ที่ส่งผลต่อตนเอง มักจะปฏิบัติแบบเดิมๆ ไม่มีการตรวจสอบ ปล่อยปะละเลย [1]ซึ่งทำให้การทำงานนั้นขาดประสิทธิภาพ ต่อไปนี้วัฒนธรรมการทำงานจะต้องคำนึงถึงคุณภาพของงานที่จะเกิดขึ้นจากผลงาน หรือ แบบแผนการทำงานที่เรียกว่า "วัฒนธรรมคุณภาพ"

การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาจึงนับเป็นแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดี เนื่องจากวัฒนธรรมคุณภาพเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้น อย่างต่อเนื่อง หากบุคลากรมีการยอมรับวัฒนธรรมคุณภาพในการปฏิบัติงานเสมือนว่าคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของงาน โดยมีความตระหนักรู้เสมอว่าคุณภาพเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคลากรที่ปฏิบัติงาน และมีการปรับเปลี่ยนจากลักษณะการปฏิบัติงาน ตามคำสั่ง ตามการควบคุม การติดตาม และการดูแลอย่างใกล้ชิด ให้กลายเป็นการดูแลรับผิดชอบใน ผลงานของตนเอง [2]การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพของการทำงาน เป็นเป้าหมายสูงสุดของการปฏิรูปการศึกษา โดยปัจจัยที่เป็นกุญแจสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษา คือ วัฒนธรรมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ

การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในปัจจุบัน พบว่า แม้ว่าโรงเรียนจำนวนหนึ่ง สามารถดำเนินการได้ อย่างเข้มแข็ง มีผลงานประจักษ์ในการแข่งขันต่างๆ อย่างทัดเทียมนานาชาติ แต่หากพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติโดยรวม และผลการประเมินของสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จะเห็นว่าโรงเรียนจำนวนบางส่วนยังไม่สามารถปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้อย่างน่าพึงพอใจ [3] โรงเรียนขนาดเล็กเป็นปรากฏการณ์ทางการศึกษาที่ท้าทายผู้บริหารการศึกษาในทุกยุคทุกสมัย กระทรวงศึกษาธิการได้พยายามแก้ปัญหา

โรงเรียนขนาดเล็กตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันอัตรา การเกิดของประชากรได้ลดลงตามลำดับ ส่งผลให้จำนวนประชากรในวัยประถมศึกษา (6-12 ปี) ลดลง ดังนั้น จึงทำให้นักเรียนที่เป็นตัวป้อนให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่กระจายอยู่ทั่วประเทศถึง 30,000 กว่าโรงเรียน จึงลดลง ตามลำดับด้วยความตระหนักว่าการที่มีโรงเรียนขนาดเล็กเป็นจำนวนมากย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหาร จัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารอัตรากำลังครู กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการมาตรการที่บูรณาการ และ รวมโรงเรียนขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามมาตรการบูรณาการและรวมโรงเรียนมิใช่แนวทางแก้ไขปัญหาคือจะประสบความสำเร็จในทุกกรณี

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่นแบ่งการบริหารงานออกเป็น 5 เขตพื้นที่การศึกษา มีโรงเรียนในสังกัด 1,136 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 670 โรงเรียน สภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหาร จัดการ โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักนโยบายและแผนการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [4] กล่าวว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาอย่างต่อเนื่องสรุปได้ดังนี้ ปัญหาด้านวิชาการ คือ 1) ขาดแคลนสื่อวัสดุครุภัณฑ์ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่เหมาะสมทันสมัย ไม่เพียงพอกับความต้องการ และความจำเป็นที่จะใช้ 2) ขาดแคลนหนังสือเรียน หนังสืออ่าน ประกอบ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และชุมชน เนื่องจากงบประมาณมีจำกัด ไม่เพียงพอกับความต้องการทำให้ ผู้เรียนไม่สามารถศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย 3) ครูขาดประสบการณ์ในการสร้างสื่อ การเรียนการสอนและขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อเทคโนโลยี 4) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีปัญหาด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดคำนวณ 5) นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน 6) พื้นฐานนักเรียน แตกต่างกัน ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูมีความยุ่งยาก และ 7) นักเรียนขาดเรียนบ่อยและขาด ติดต่อกันเป็นเวลานาน

จากภาวะวิกฤตการณ์ข้างต้นที่ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาขนาดเล็กเพื่อแก้ปัญหาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กตามหลักการปฏิรูปการจัดการศึกษา ตลอดจนการจัดระบบโครงสร้างกระบวนการจัดการศึกษาให้มีเอกภาพเชิงนโยบายและมี ความหลากหลายทางปฏิบัติ ที่ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในจังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งการบริหาร โดยภาพรวม และการกระจายการบริหารงานออกเป็น 4 ด้านคือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ให้เป็นไปตามเป้าหมายและนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งหัวข้อพิจารณาที่ได้จากตารางสังเคราะห์องค์ประกอบเกี่ยวกับวัฒนธรรมคุณภาพ จากทั้ง 7 แหล่งข้อมูล ได้แก่ สุพล [2], ชาญณรงค์ [5], มนูญ [6], อนันต์ [7], นันทพร [8], สุธีรัตน์ [9] และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [4] ซึ่งสามารถแบ่งองค์ประกอบของการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพได้เป็น 4 องค์ประกอบ คือ 1) ภาวะผู้นำด้านคุณภาพ 2) การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง 3) การทำงานเป็นทีม และ 4) กลยุทธ์เชิงคุณภาพ เพื่อให้ครอบคลุม มีความสอดคล้อง เหมาะสม มีประโยชน์ และมีความเป็นไปได้กับบริบทของการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์และความเป็นไปได้ของข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของ โรงเรียนขนาดเล็ก

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) ซึ่งพัฒนาขึ้นจากกรอบแนวคิดของวิโรจน์ [10], Oaks [11] และ Tashakkori & Teddlie [12] ที่ยึดหลักการวิจัยแบบผสมเพื่อให้ได้ข้อมูลในการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากหลากหลายแหล่งตามหลักการสามเส้า (Triangulation) ซึ่งประกอบด้วย 1) การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Document study) 2) การศึกษาพหุกรณี (Multi-case study) 3) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และหลักการมีส่วนร่วม

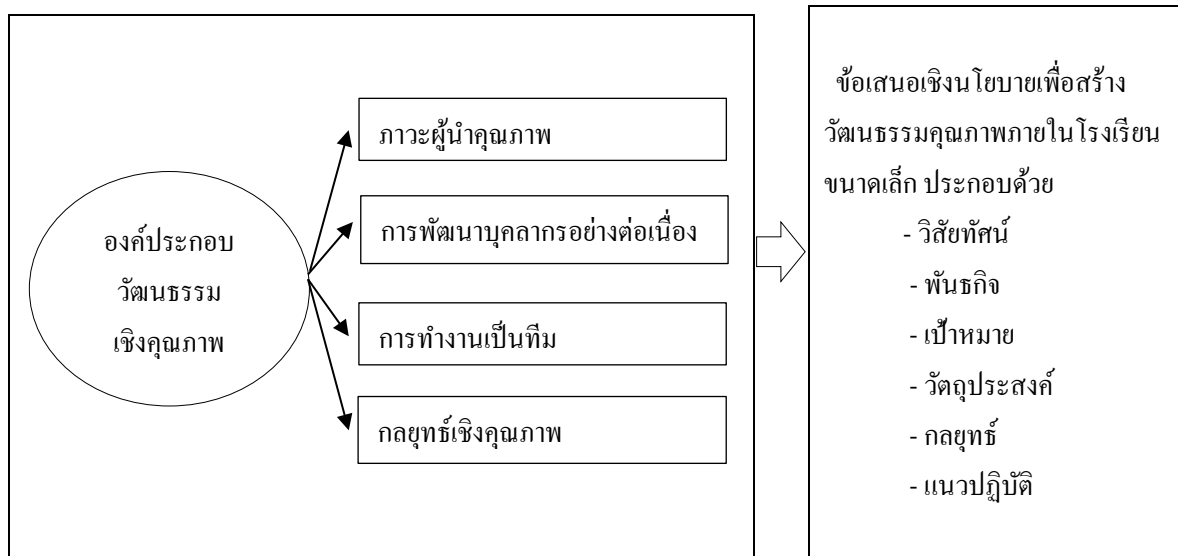
ร่วมจากผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสียระดับฐานราก (Grounded/Grass Root Stakeholders) เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ และแนวปฏิบัติของการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยมีขั้นตอนการวิจัย 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาเพื่อสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยดำเนินการวิจัย 3 วิธี คือ 1) การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก (Document Study) 2) การศึกษาพหุกรณี (Multi-case Study) เพื่อศึกษาศานศึกษาต้นแบบในการการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2 แห่ง 3) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้บริหารหรือนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านการการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 คน ซึ่งได้แก่ นายคนองศักดิ์ เข็นใจ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขามป้อมราษฎร์นุกูล นางกัลยาณี สร้อยเปาะ ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านขามป้อมราษฎร์นุกูล นายพัฒนา ทบวงษ์ศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองห้วยปล่องวิชา และ นายพูนพงษ์ โลหิตยา ครูวิทยฐานะชำนาญการ โรงเรียนหนองห้วยปล่องวิชา ซึ่งการดำเนินการทั้ง 3 วิธีการนั้นทำให้ได้มาซึ่งการร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก

ระยะที่ 2 การตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ ซึ่งประกอบผู้บริหารและนักวิชาการ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยพิจารณาจากเกณฑ์ความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility) ขั้นตอนการวิจัยดังกล่าวข้างต้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้ศึกษาตามกรอบแนวคิดและสังเคราะห์ข้อมูลมาจาก 3 ส่วนประกอบ 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การศึกษาเชิงสำรวจ 3) การสัมภาษณ์ โดยศึกษาองค์ประกอบวัฒนธรรมเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำคุณภาพ ด้านการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านกลยุทธ์เชิงคุณภาพ เพื่อนำมาจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพภายในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพภายในโรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดขอนแก่นมีดังต่อไปนี้

1. วิสัยทัศน์ คือ สิ่งแวดล้อมดี ผู้เรียนมีความรู้ คู่คุณธรรม มีพละนาถัยสมบูรณัฒ์ เพิ่มพูนอาชีพ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข บนพื้นฐานวัฒนธรรมคุณภาพ โดยมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสามด้านคือ ความเหมาะสม (\bar{x} = 4.67) ความเป็นไปได้ (\bar{x} = 4.67) และความเป็นประโยชน์ (\bar{x} = 4.67)

2. พันธกิจ คือ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีพัฒนาการที่สมบูรณัฒ์สมวัย ครูและบุคลากรมีภาวะผู้นำด้านคุณภาพ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำงานเป็นทีม และมีกลยุทธ์เชิงคุณภาพ โดยมีผลการประเมินด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.57) ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.63) และด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.60)

3. เป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา มีทักษะการสื่อสาร ู้ความเป็นสากล คิดแก้ปัญหา สามารถใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีสุนนัฒย์ และรักการออกกำลังกาย มีจิตสมนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณีมีจิตสาธารณะต่อสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ครูและบุคลากรภายในองค์กรมีวัฒนธรรมคุณภาพ มีการสื่อสารกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน โดยมีผลการประเมินทั้งสามด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความเหมาะสม (\bar{x} = 4.71) ความเป็นไปได้ (\bar{x} = 4.79) และความเป็นประโยชน์ (\bar{x} = 4.93)

4. วัตถุประสงค์ ได้แก่

4.1 เสนอนโยบายการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก

4.2 ตรวจสอบนโยบายการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก

โดยมีผลการประเมินทั้งสามด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเหมาะสม (\bar{x} = 4.67) ความเป็นไปได้ (\bar{x} = 4.83) และความเป็นประโยชน์ (\bar{x} = 4.83)

5. กลยุทธ์ คือ เป็นแบบอย่างในการทำงาน ลงมือทำ มีส่วนร่วมกับชุมชน ทุกคนมีสิทธิตัดสินใจและรักษาผลประโยชน์ขององค์กรร่วมกัน สร้างความตระหนัก สร้างแรงบันดาลใจ เลื่อมใสและศรัทธา นำพาปฏิบัติพัฒนาสู่ความสำเร็จ โดยมีผลการประเมินทั้งสามด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความเหมาะสม (\bar{x} = 4.64) ความเป็นไปได้ (\bar{x} = 4.67) และความเป็นประโยชน์ (\bar{x} = 4.61)

6. แนวปฏิบัติ มีทั้งหมด 4 ด้าน คือ

6.1 ด้านภาวะผู้นำคุณภาพ โดยการแต่งตั้งครูที่ถนัดในแต่ละด้านขึ้นมาเป็นหัวหน้างานแต่ละฝ่ายเพื่อประสานงานในการทำงานร่วมกัน มีการให้เกียรติกัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอยู่เสมอ

6.2 ด้านการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยจัดครูเข้าร่วมอบรมตามโครงการต่าง ๆ

6.3 ด้านการทำงานเป็นทีม โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน ร่วมคิด ร่วมทำ และรับผิดชอบร่วมกัน ใช้หลักประชาธิปไตยในการบริหาร รับฟังเสียงข้างมาก

6.4 ด้านกลยุทธ์เชิงคุณภาพ โดยจัดประชุม พุดคุย ทำกิจกรรมร่วมกัน แบบไม่เป็นทางการ อย่างสม่ำเสมอ

โดยมีผลการประเมินทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเหมาะสม (\bar{x} = 4.74) ด้านความเป็นไปได้ (\bar{x} = 4.69) และด้านความเป็นประโยชน์ (\bar{x} = 4.79)

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพภายในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพให้เกิดขึ้นในโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งประกอบด้วย วิทยาลัยฯ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ กลยุทธ์และแนวปฏิบัติได้ กำหนดดังนี้ วิทยาลัยฯ คือ โรงเรียนมีสิ่งแวดล้อมดี ผู้เรียนมีคุณธรรม มีพละนาถัฒนธรรมเพิ่มพูนอาชีพ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข บนพื้นฐานวัฒนธรรมคุณภาพ เป้าหมาย คือ 1) นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาบนพื้นฐานวัฒนธรรมคุณภาพ 2) นักเรียนมีความเป็นสากล มีทักษะ การสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต 3) นักเรียนมีความสุขภาคภูมิใจที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย 4) นักเรียนมีจิตสำนึกในการรักษาสังแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณี มีจิตสาธารณะต่อสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข 5) ครูและบุคลากรภายในองค์กรมีวัฒนธรรมคุณภาพ มีการสื่อสารกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน กลยุทธ์ คือ การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านภาวะผู้นำคุณภาพ ประกอบด้วย ผู้นำต้องให้เกียรติ เป็นกันเอง ไม่พูดลับหลังและใช้วาจาที่สุภาพ ให้ความเสมอภาคเป็นธรรมชาติ ไม่หุบเบา รับฟังความคิดเห็นของบุคลากร เป็นแบบอย่างในการทำงาน ลงมือทำไปพร้อมๆ กับบุคลากรและนักเรียน ดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานขององค์กร เป็นตัวประสานความขัดแย้งภายในองค์กรและส่งเสริมกิจกรรมที่จะสร้างวัฒนธรรมคุณภาพให้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เน้นสอดคล้องกับการพัฒนาตนเองและวิชาชีพที่แท้จริง มีประโยชน์และตรงกับความต้องการที่จะพัฒนาของบุคลากร 3) ด้านการทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย การช่วยกันทำงาน การรับประทานอาหารร่วมกันในทุกมื้อเที่ยงและวาระพิเศษ ร่วมพูดคุยปรึกษาหารืออย่างไม่เป็นทางการ มีการประชุม PLC วางแผนการทำงาน ให้ความสำคัญกันทุกครั้งเมื่อเกิดปัญหาหรือข้อขัดแย้งต่างๆ โดยไม่ปล่อยให้ยืดยาวและลุกลาม 4) ด้านกลยุทธ์เชิงคุณภาพ ประกอบไปด้วย การไม่เอาเรื่องเสียขององค์กร ไปพูดภายนอก เมื่อเกิดความขัดแย้งให้ความสำคัญกันทันที ให้อภัย เข้าใจและปรับปรุง ให้ทุกคนมีสิทธิ์ตัดสินใจและรักษาผลประโยชน์ขององค์กรร่วมกัน และมีแนวปฏิบัติ คือ 1) ด้านภาวะผู้นำด้านคุณภาพ ประกอบด้วย การประสานงานต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายโดยแต่งตั้งครูที่ถนัดแต่ละด้านขึ้นมาเป็นหัวหน้างานแต่ละฝ่ายเพื่อประสานงานในการทำงานร่วมกัน ต้องเป็นผู้ตัดสินใจความขัดแย้งและรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ของสมาชิกในองค์กร ปฏิบัติต่อสมาชิกอย่างไร ให้เกียรติ เป็นกันเอง ให้เสมือนทุกคนเป็นเจ้าของโรงเรียน มีสิทธิ์ในการตัดสินใจและออกแบบโรงเรียนร่วมกัน ให้ความสำคัญกับชุมชน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และดึงทรัพยากรต่างๆ เข้ามาบริหารองค์กร สอดแทรกเน้นคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและวัฒนธรรมที่เป็นครอบครัวภายในองค์กร 2) ด้านการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย การส่งรายชื่อครูเข้าร่วมอบรมตามโครงการต่างๆ อนุมัติโครงการอบรมพัฒนาครูตามความสนใจของครู 3) ด้านการทำงานเป็นทีม คือ ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน ร่วมคิด ร่วมทำ และรับผิดชอบร่วมกัน ใช้หลักประชาธิปไตยในการบริหาร รับฟังเสียงข้างมาก คำนึงถึงเสียงข้างน้อย ให้ความสำคัญทุกครั้งเมื่อเกิดข้อขัดแย้ง เน้นความจริงใจในการทำงาน ดึงศักยภาพของแต่ละบุคคลออกมาให้ได้มากที่สุด 4) ด้านกลยุทธ์เชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การประชุมพูดคุย ทำกิจกรรมร่วมกันแบบไม่เป็นทางการ อย่างสม่ำเสมอ ไม่ให้มีการเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียระหว่างสมาชิก ใช้หลักความเข้าใจซึ่งกันและกันให้ได้มากที่สุด พุดคุยในเรื่องที่ดี ไม่เอาเรื่องไม่ดีภายในองค์กร ไปพูดนอกองค์กร มองข้ามเรื่องเล็กๆ แต่ไม่ละทิ้งปัญหา พยายามปรับแก้ในภายหลัง ซึ่งเมื่อประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายโดยผู้ทรงคุณวุฒิแล้วพบว่า โดยภาพรวมข้อเสนอเชิงนโยบายมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงนโยบายอย่างเป็นระบบ มีการทบทวน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างลุ่มลึก และในกระบวนการวิจัยได้มีการศึกษาและถอดบทเรียนจากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ จึงทำให้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้มีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่วิจัย และเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการสร้างวัฒนธรรมเชิงคุณภาพภายในโรงเรียนขนาดเล็กได้ ทั้งนี้จะต้องอาศัยการนำและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง เพื่อให้การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กได้มีแนวปฏิบัติที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับ สุธีรัตน์ [9] ที่ได้ศึกษายุทธศาสตร์การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) องค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ 2) เงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จในการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ และ 3) นำเสนอยุทธศาสตร์การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำด้านคุณภาพ 2) การทำงานเป็นทีม 3) การตัดสินใจ 4) การดำเนินการที่เป็นระบบ 5) การเน้นที่ผู้เรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 6) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ 7) การประเมินคุณภาพ เงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จในการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ ประกอบด้วย เงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเมืองและกฎหมาย เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และ เทคโนโลยี ซึ่งมีผลกระทบโดยอ้อมต่อทุกๆ องค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพ ส่วนเงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จจากปัจจัยภายใน ได้แก่ กลยุทธ์ โครงสร้าง ระบบ บุคลากร ทักษะ รูปแบบ ค่านิยมร่วม ความตระหนักเรื่องคุณภาพ และการมีส่วนร่วม ร่วม มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพแต่ละองค์ประกอบซึ่งมีรายละเอียดแตกต่างกัน ยุทธศาสตร์การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ ประกอบไปด้วย 7 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1) พัฒนาภาวะผู้นำด้านคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมคุณภาพของบุคลากรในสถานศึกษา 3) ส่งเสริมการตัดสินใจเชิงคุณภาพ 4) ส่งเสริมกระบวนการบริหารจัดการคุณภาพในสถานศึกษา 5) มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน อย่างแท้จริง 6) ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรคุณภาพในสถานศึกษา และ 7) มุ่งเน้นการประเมินอิงผลลัพธ์ และสอดคล้องกับ คชช. และจุมพจน์ [13] ที่ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารวัฒนธรรมคุณภาพสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารวัฒนธรรมคุณภาพ พัฒนารูปแบบการบริหาร วัฒนธรรมคุณภาพ และประเมินรูปแบบการบริหารวัฒนธรรมคุณภาพสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1.องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารวัฒนธรรมคุณภาพสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ และตัวแปรในทุกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.502-0.882 เรียงตามลำดับ น้ำหนัก องค์ประกอบรวมคือการปรับปรุงคุณภาพการบริหารวัฒนธรรมคุณภาพ มีจำนวน 10 ตัวแปรการตรวจสอบในการบริหาร วัฒนธรรมคุณภาพ มีจำนวน 10 ตัวแปร การควบคุมในการบริหารวัฒนธรรมคุณภาพ มีจำนวน 10 ตัวแปร ความรับผิดชอบ ในการบริหารวัฒนธรรมคุณภาพ มีจำนวน 10 ตัวแปร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มี จำนวน 9 ตัวแปร การทำงานเป็นทีม มีจำนวน 9 ตัวแปร การประเมินในการบริหารวัฒนธรรมคุณภาพ มีจำนวน 8 ตัวแปร การบริหารด้านคุณภาพ มีจำนวน 7 ตัวแปร และการยกย่องและการให้รางวัล มีจำนวน 7 ตัวแปร 2.รูปแบบการบริหารวัฒนธรรมคุณภาพสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ การปรับปรุง คุณภาพการบริหารวัฒนธรรมคุณภาพ การตรวจสอบในการบริหารวัฒนธรรมคุณภาพ การบริหารด้านคุณภาพ การควบคุมใน การบริหารวัฒนธรรมคุณภาพ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความรับผิดชอบในการบริหารวัฒนธรรมคุณภาพ การทำงานเป็น ทีม การยกย่องและการให้รางวัล และการประเมินในการบริหารวัฒนธรรมคุณภาพ 3. การประเมินรูปแบบการบริหารวัฒนธรรมคุณภาพสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ทุก องค์ประกอบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับ สุพล และฉลอง [2] ซึ่งศึกษา รูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อศึกษาองค์ประกอบวัฒนธรรม คุณภาพ แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมคุณภาพและวิธีการส่งเสริมวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพ แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมคุณภาพ และวิธีการส่งเสริม วัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย วัฒนธรรม คุณภาพของสถานศึกษา แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษา และวิธีการส่งเสริม วัฒนธรรม คุณภาพของสถานศึกษา 2) รูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก เช่นเดียวกันกับองค์ประกอบหลักทั้ง 3 ด้าน โดยมีเงื่อนไข ความสำเร็จ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การติดต่อสื่อสารแบบสองทิศทาง และ การ สร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรม คุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า มีความเป็นไปได้และความเป็น ประโยชน์ของการนำรูปแบบไปใช้ โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับดีมากในทุกองค์ประกอบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการประยุกต์ใช้

1. โรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดขอนแก่น สามารถนำผลการวิจัยซึ่งเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายไปสู่การกำหนด นโยบายและกรอบการดำเนินงานเพื่อการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพภายใน ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดย สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกันได้
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานอื่น สามารถนำผลการศึกษาค้นคว้าข้อเสนอเชิงนโยบายในการวิจัย ครั้งนี้ไปใช้ในการกำหนดนโยบายและทิศทางของการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพให้เกิดขึ้นภายในองค์กรและ เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อ

การวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมเชิงคุณภาพภายในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งผู้ที่ สนใจสามารถนำข้อเสนอเชิงนโยบายนี้ไปทำวิจัยและพัฒนาต่อในเชิงการปฏิบัติการหรือการนำนโยบายไปใช้เพื่อศึกษา พัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. Chunsai B. Quality Assurance: Quality Culture. Thai Prince of Songkla University Pattani Campus. 2012. Thai
2. Jantakad S, Chatruprachiwit C. Model Development Quality Cultural Administration of Primary Educational. Thai Faculty Education. Naresuan University. 2017. Thai
3. Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4. Management pain of small school 2017-2021: 20-31. Thai
4. Office of the Basic Education Commission: OBEC. The Selection Guidelines of school for IQA AWAERD. 2018
5. Pronrunroj C. Wattanatompkunnapap Srongkon Srongchat. The Office for National Education Standards and Quality Assessment. 2015. Thai

6. Ses-Air M, Kedtip C. Componential analysis of Development Quality Cultural for Royal Award School; Fundamental Education. Academic Resources: Prince of Songkla University. 2017. Thai
7. Ngamsa-Art A. Wattanathamkunnapap. 2016. Thai
8. Sang-au-rai N. Model Development Quality Cultural of secondary school; Fundamental Education. Sripatum University. 2014. Thai
9. Aridech S, Yawirach P. Strategic of Development Quality Cultural for Fundamental Education. Thai Ratchapuk. Chiang Rai Rajabhat University. 2014. 12(2): 30-37. Thai
10. SarattanaW. School management to become a learning organization. Bangkok: Thip Wisut Printing.2005. Thai
11. Merrill, Oaks M. Policy Research for Educational Leader, Paper for A Two-Week Intensive Workshop For The Second Cohort of Doctoral Students in Educational Administration. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2003. Thai
12. Tashakkori, Teddlie C. Mixed methodology: Combining qualitative and quantitative approaches. California: SAGE Publications. 1998.
13. Kochapan K, Wanichakul J. Model Development Quality Cultural Administration for Primary School. Thai Administration Education. Bangkok: Srinakharinwirot University. 2017. Thai